

Jost krijgt een baan te pakken bij een prestigieus advocatenkantoor. Hij zou blij moeten zijn met de kans, maar al snel voelt hij zich teleurgesteld en vastgelopen. De voorspelbaarheid van zijn carrièrepad en het kantoorleven frustreren hem. Hij begint subtiel roet in het eten te gooien. Als hij een gerucht over zomaar een cliënt verspreidt, stuit hij onbedoeld op de waarheid en veroorzaakt een crisis die het einde van **HET KANTOOR** kan betekenen. Ondertussen hebben de media het maar over één ding: een meteoriet die de aarde nadert.

JAN-ALBRECHT JOST (Halle) is fiscaal jurist van opleiding, maar zijn passie is literatuur. Vóór dit boek schreef hij reeds enkele kortverhalen die bekroond werden met de eerste plaats in de verhalenwedstrijd van de stad Deinze 2025 en de derde plaats in de Flash Fiction-flitsverhaalwedstrijd van de European Association of Creative Writing Programmes voor Nederland – hij werd ten onrechte voor een Nederlander gehouden, maar dat vond hij allesbehalve een belediging.

HET KANTOOR

JAN-ALBRECHT JOST

KRUMMHOLZ

Breda / Antwerpen

‘Métro, boulot, dodo’
— Pierre Béarn

*‘Diep in hun hart verlangen alle mensen
naar het einde van de wereld’*
— Haruki Murakami

1

Peter knipte eerst het licht aan. Daarna drukte hij op een schakelaar die de jaloezieën zou moeten openen, maar er gebeurde niets.

‘Die is kapot, dat moet ik melden aan gebouw-beheer. Maar goed, dit is dus je bureau. Stoel, tafel, laptop, kasten, alles wat je nodig hebt. Mocht er nog iets ontbreken, vraag het gerust aan het secretariaat, zij halen het dan wel voor je uit de voorraad.’

Hij pauzeerde om Jost de kans te geven iets te vragen, maar die zweeg en dus ging Peter verder. ‘Als je me even volgt, hier in de gang staan nu nog enkele boekenkasten, maar die zullen binnenkort worden verhuisd naar het negende, waar de bibliotheek gevestigd is. Het grootste deel van je tijd zul je waarschijnlijk daar doorbrengen met opzoekingen. Ik stel voor dat we nu even naar het negende gaan: daar is ook het IT-departement gevestigd en mijn ervaring leert me dat een nieuweling daar in de eerste weken regelmatig beroep op doet. Er zit er daar eentje met een lui oog, dat geef ik je nu al mee, zodat je niet in de lach schiet als je hem ontmoet.’

Ze gingen samen naar de lift, Jost wat onwennig want hij wist niet of hij *naast* of *achter* Peter moest lopen en daarom deed hij maar iets daartussenin, zodat hij met ongelijke passen door de gang liep. Het was even wachten op de lift. Peter stond naast hem, Jost keek om zich heen met op elkaar gepers-

te lippen, zoekend naar een display dat zou oplichten als de lift aankwam.

Peter droeg een naamplaatje met zijn titel op, *Human Resource Manager*.

Manager was vet gedrukt. Waarschijnlijk een vergissing.

Toen sprong er boven de middelste lift een lampje aan in de vorm van een naar beneden gerichte pijl.

‘De lift!’ zei Peter en hij trok zijn wenkbrauwen op, alsof hij Jost wilde geruststellen dat hij het wel degelijk in de gaten had gehouden. Eenmaal in de lift drukte Peter op de knop van de negende verdieping, wat maar een verdieping lager was. Zodra de deuren zich gesloten hadden deelde Peter mee: ‘We hadden eigenlijk ook de trap kunnen nemen.’

Om de gang van de negende verdieping te kunnen betreden moesten ze opnieuw de automatische deuren openen met een elektronische badge. Die badge had Jost nog niet gekregen. Wellicht kwam dat pas op het einde van de rondleiding, bij het afscheid.

De bibliotheek bevond zich in de A-kant van het gebouw, diep in de ingewanden ervan: ze sloegen meermaals links- of rechtsaf en volgden de grijze pijltjes op de wanden, waar Peter Jost op wees. ‘In het begin is het nogal makkelijk om in het gebouw verloren te lopen. Die ovale vorm, weet je wel, die maakt het moeilijk om je te oriënteren. Je zou niet de eerste stagiair zijn die een uur werk mist, enkel en alleen omdat-ie z’n bureau niet terugvindt.’

De bibliotheek was tot de nok gevuld met zwarte kasten uit laminaat. Je had een laddertje nodig om aan het hoogste schap te kunnen. Alles was er piekfijn geordend, volgens rechtstak. Tussen de lange rijen kasten lag een diepe schaduw.

Peter maakte zijn aanwezigheid kenbaar door zijn hand met een gemoedelijke klap op de balie te laten vallen, waarna hij er met de onderarm op ging leunen. Jost kwam naast hem staan om zich te laten voorstellen.

Een potloodmager mannetje, volledig gekleed in hetzelfde zwart als het laminaathout, met een ronde bril en scherpe jukbeenderen, stond op van achter z'n tafeltje, waar hij bezig was binnengekomen boeken in de computer in te geven.

‘Dit is Joris,’ zei Peter. ‘Onze bibliothecaris.’

‘Aangenaam,’ zei Joris en hij gaf Jost een hand.

‘Joris is het manusje-van-alles van het *Knowledge Department*. Hij biedt ook ondersteuning aan bij je opzoeken en heeft een gigantische praktische kennis van het rechtssysteem. Beschouw hem op dat punt maar een beetje als je privé-griffier. Je kan ook bij hem terecht als je een nieuw boek wilt laten bestellen en voor nog wel duizend en één andere dingen over de gang van zaken van het kantoor. Joris werkt hier al tien jaar!’

Telkens hij zijn naam of een compliment hoorde, probeerde Joris een blik met Jost te wisselen door zijn brilletje over zijn neus naar beneden te laten schuiven en over de rand te piepen, om zich ervan te vergewissen dat Jost alles wat daar over hem verteld werd wel goed had gehoord. Jost knikte hem toe.

‘Oké Joris, wij reizen verder,’ zei Peter. Hij sloeg nog eens met de vlakke hand op de balie, dit keer om afscheid te nemen. ‘Jij houdt de boel hier in de smiezen, neem ik aan.’

‘Zeer zeker,’ antwoordde Joris. ‘Nog eens aangename kennismaking!’

‘Dankjewel, van mij hetzelfde,’ zei Jost.

Ze wandelden verder naar het IT-departement. Net op het moment dat ze een hoek om sloegen kwamen er drie struise mannen aangelopen met dreunende voetstappen, allemaal strak in het pak. Ze waren ook alle drie kaal; alleen de middelste, die wat jonger leek, had nog een band van haar over. Ze spraken een vreemde taal waarvan Jost de klanken niet meteen kon thuisbrengen en ze stormden zonder omkijken langs Jost en Peter heen, die tegen de muur gedrukt werden. Pas toen ze uit het zicht verdwenen waren, waagde Peter het om van de muur los te komen.

‘Niet op letten,’ zei hij. ‘Het IT-departement is niet ver meer, we geraken er wel.’

Op een drafje gingen ze door tot ze bij een deur kwamen die op een kier stond en door die kier zag Jost drie jonge mannen naar een scherm gebogen zitten. Eén computer was onbezet. Peter duwde de deur zachtjes open.

‘Dit zijn onze ICT-boys,’ zei hij en hij overliep ze alfabetisch: ‘Aaron, Corneel en Ludovic. Ik zie dat Marcel er niet is.’

‘Marcel is ziek,’ zei Aaron.

‘Ziek?’ zei Peter. ‘Ik heb geen melding gekregen. Heeft hij me niets laten weten?’

‘Hij was hier daarnet,’ vulde Corneel aan, ‘maar toen heeft hij een *virus* opgelopen. Hij is u komen opzoeken, maar u was niet aan uw bureau.’

‘Een virus?’

‘Een worm,’ zei Aaron.

‘Een worm? Hoe heeft hij die opgelopen? En daar is hij nu pas achter gekomen? Moeten we een ontsmettingsdienst bellen?’ De uitdrukking op Peters gezicht was er een van pure afschuw. Hij veegde zijn handpalmen af aan zijn broek, alsof hij zo een besmetting kon voorkomen. Hij was zo door angst gegrepen dat hij Jost vergat, die wat doelloos naast hem stond.

‘Ben jij nieuw hier?’ vroeg Corneel uiteindelijk.

‘Ja,’ antwoordde Jost. ‘Ik begin vandaag.’

‘Welk departement?’

‘*Tax*.’

‘*Tax*? Leuke bende daar.’

‘Een worm,’ mompelde Peter, terwijl hij om zich heen keek. ‘Heeft-ie alles wel schoongeveegd toen hij is weggegaan?’ Hij greep naar de metalen reling van de kooi waar oud computermateriaal in opgestapeld lag, om wat houvast te krijgen. ‘Nu goed, ik zal hem straks een mailtje sturen, even vragen hoe het met hem gaat. Wij gaan maar eens verder.’ Zonder zijn hoofd op te richten ging hij de deur uit. Jost volgde hem.

‘Pas een beetje op met die gasten,’ zei Peter toen ze in de gang stonden. ‘Ze zijn niet helemaal goed snik. Marcel, dat is de schele otter, is de ergste van allemaal. Als je de deur opendoet zonder te kloppen of door het raampje ernaast naar binnen kijkt, is de kans groot dat je hem betrapt met zo een loep

op z'n bril die diamantairs gebruiken. Daarmee zit-ie dan van heel dichtbij naar z'n computerscherm te kijken. Ik hoor nu van andere medewerkers dat hij dat ding ook zonder enige schroom in het openbaar draagt, dus zelfs als hij niet achter zijn computer zit. Natuurlijk verbergt hij er alleen zijn goede oog mee, zodat je nog steeds met dat schele rekening moet houden.'

Peter fronste zijn voorhoofd en keek naar de grond. Hij zei: 'Ik stel voor dat ik je weer mee naar boven neem en we daar eindigen. De meeste mensen van je departement heb je al ontmoet. Meester Lefèvre is nu met vakantie, maar die komt binnenkort wel terug. Normaal gezien doe ik ook de ronde van de bureaus op jouw verdieping, om je toch minstens aan die mensen voor te stellen zodat je je niet telkens moet verantwoorden als je iemand in de gang tegenkomt.'

'Dat hoeft heus niet, ik red me wel,' onderbrak Jost Peter met een glimlach, in de hoop dat die hem wat zou bemoedigen, maar Peter maakte geen oogcontact. Hij leek zo versuft en moedeloos opeens: een beleefde, half-medelijdende glimlach van een nieuwkomer zou hem de genadeslag kunnen toebrengen. Josts troostende intonatie had al weinig resultaat geboekt. Dan nog liever een beladen stilte, moest Peter gedacht hebben.

Ze namen de lift terug naar de tiende verdieping.

'Zo,' zei Peter. 'Ik hoop dat je toch al enigszins kennis hebt kunnen maken met het kantoor. Je komt natuurlijk op een speciaal moment, zo in het begin van november. Normaal gezien wordt er een

heel evenement georganiseerd, waarbij we alle stagiairs een gepaste rondleiding geven. Goed, ik moet je nog je badge geven.' Hij peilde zijn zakken en tilde er met drie vingers een blinkende badge uit. Er hing een elastiek aan die het ding met een clip verbond, zodat je het aan je broeksriem kon dragen.

'Deze is voor jou,' zei Peter plechtig, terwijl hij de badge overhandigde. 'Draag er goed zorg voor en succes met je loopbaan hier.'

'Dankje,' zei Jost.

Er viel een korte stilte. Peter keerde zich naar de lift. Jost stond al op het punt om door de automatische deuren naar binnen te gaan, maar Peter draaide zich weer om. Er was iets wat hij nog graag kwijt wou.

'Weet je, vroeger wilde ik altijd graag piloot worden. Ik was er al van jongs af aan mee bezig. Zodra het kon, schreef ik me in bij de luchtkadetten, die vlogen toen al met sportvliegtuigjes. Kan je 't je voorstellen? Je was nog twee jaar verwijderd van de leeftijd waarop je een rijbewijs kon halen! Ik heb me daarna gemeld voor de luchtmacht. Gevechtspiloot, dat leek me wel wat. Met mijn lengte was ik geknipt voor de F16's. Toen zei de vent van de keuring dat ik een bril op moest. Dat kon ik eerst niet geloven, niemand in mijn familie heeft ooit een bril gedragen, maar het was waar. Met een bril kon je in die tijd helemaal niet vliegen, ook niet als lijnpiloot. Daarna ben ik maar rechten gaan studeren. Ik draag trouwens altijd contactlenzen. Na mijn studies heb ik tien jaar als advocaat gewerkt en dan ben ik hier *Human*

Resource Manager geworden. Nu kan ik elke dag om vijf uur naar huis. Mijn jongste is zeven, die wil ook graag piloot worden. Daar heb ik haar wel een beetje toe aangezet.'

Toen hij was uitgepraat, viel er opnieuw een stilte. Jost had al de hele rondleiding lang weinig gesproken. Hij wilde zijn bureau van naderbij bekijken. Het leek hem eigenlijk een beste plek en vooral: je zat alleen in je bureau, zonder collega's. *Anders zou het helemaal onmogelijk worden*, oordeelde hij.

Die laatste woorden had Jost per ongeluk luidop gemompeld, maar Peter had hem niet gehoord: hij was zelf in gedachten verzonken. Hij keek over Peters kleine gestalte heen naar de overkant van de gang. Daar waren ook automatische deuren waardoor je naar binnen kon.

'Zo, dan laat ik je gaan,' zei Peter uiteindelijk. Hij tilde moedig het hoofd op. 'Tenzij jij nog een vraag hebt?'

'Alles is duidelijk,' zei Jost.

Peter stak zijn hand uit, ze namen afscheid.

Terwijl hij door de gang naar zijn bureau liep, dacht Jost aan al hetgeen hem was verteld en al de dingen die hem nog te doen stonden. Hij stopte bij een raam om naar de hemel te kijken en daar zag hij een klein puntje dat door de lucht vloog, kilometers bij het kantoor vandaan, en een witte streep trok tussen de wolken.

2

De volgende ochtend had Jost een afspraak met Claude Cheval. Cheval was naast Etienne Lefèvre de tweede vennoot-partner van het fiscaal departement en de persoon die hem in de eerste drie jaar van zijn loopbaan als stagemeester zou begeleiden.

Onderweg naar het metrostation overliep hij de toestand, hij stond op een kruispunt in zijn leven, zoveel was duidelijk.

Hij was nu 23. Toen hij in het laatste jaar van de middelbare school zat, was zijn vader overleden in een bizar ongeval: hij had de deur van zijn auto niet goed gesloten bij het binnenrijden van de carwash. De hydraulisch aangedreven borstels hadden de deur afgerukt en zijn vader was, in de verwarring van het ogenblik, uit de wagen gesleurd en vermorzeld tussen de verticale schrobbers en de auto. Pas toen zijn moeder enkele weken later bij de notaris langsging voor de afhandeling van de formaliteiten bleek dat zijn vader diep in de schulden zat. Ze raakten alles kwijt, zijn moeder verhuisde noodgedwongen naar een studio appartement, waar Jost op de bank sliep, en kon met wat zwartwerk net genoeg verdienen om hem universitaire studies te laten doen. Hij koos voor rechten, dat maakte zijn moeder trots. Uiteindelijk was hij altijd een goede student geweest, het zou zonde zijn mocht hij vanwege 'het voorval', zoals zijn moeder naar de gebeurtenissen verwees, geen hogere studies kunnen doen. En dus bracht hij vijf eenzame, door armoede geplaagde jaren door op

de universiteitscampus en koos hij, vanwege een vage associatie tussen belastingen en geld, voor de afstudeerrichting fiscaal recht. In het laatste jaar van zijn studies leerde zijn moeder iemand anders kennen. Ze ging bij hem inwonen en kon stoppen met werken. Voor Jost was er geen plaats op het kleine eenslaapkamerappartement dat ze betrokken en bovendien had hij per ongeluk een telefoongesprek opgevangen waarin zijn moeders nieuwe vriend naar hem verwezen had als ‘een vreemde snuiter’. Hij moest na zijn afstuderen dus snel een job vinden en een plek om te wonen. Gelukkig had hij via de databank van de universiteit de vacature bij het kantoor gevonden.

Jost bereikte de metrohalte. Hij nam een betonnen trap naar beneden en kwam uit in een grote hal waar het wemelde van de pendelaars. Een galmende luidspreker kondigde het vertrek en de aankomst van de verschillende metrolijnen aan. Hij voegde zich bij de massa en ging via een tunnelgang, waar nog enkele daklozen lagen te slapen en het naar urine rook, naar zijn perron.

Terwijl hij op de metro wachtte, probeerde hij zich de vergadering van straks in te beelden. Hij had Cheval nog maar één keer ontmoet, op het sollicitatiegesprek een aantal maanden geleden. Hij had geen volledige indruk op die man weten te maken – eigenlijk helemaal geen. Er bestond dus nog steeds een kans dat hij door de mand zou vallen. Behalve Cheval had ook Etienne Lefèvre aan het sollicitatiegesprek deelgenomen, een vriendelijke oude man met grijze wenkbrauwen zoals je ze ziet bij een professor in een tekenfilm.

Ondanks zijn ongetwijfeld zichtbare zenuwachtigheid had Jost toch het gevoel dat hij een goede indruk had gemaakt. Op de vraag van Lefèvre om zichzelf in één woord te omschrijven had hij 'toegewijd' geantwoord. Hij had de indruk dat dat de doorslag had gegeven. Een week later kreeg hij inderdaad te horen dat hij was aangenomen.

Toen de metro met een kwartier vertraging het perron opreed, verdrong de menigte zich voor de deuren om aan boord te geraken. Een kleine, kale man kwam daarbij ten val en verdween in het gewoel.

Hij had geluk: hij wist een plaatsje te bemachtigen waar hij zich kon vasthouden aan een handvat. Het metrostel zette zich met een lichte schok in beweging, maar Jost hing veilig aan een lus.

Hij betrad het kantoor en keek op zijn gsm. Het was al tien voor negen. De afspraak was om negen uur. Hij zette snel zijn spullen af en ging naar het bureau van Claude Cheval, dat verderop in de gang gelegen was. Voor de deur van Chevals kantoor haalde hij een aantal keer diep adem. Hij richtte zijn blik op het naambordje waarop de woorden 'Meester C. Cheval' stonden en zag toen vanuit een ooghoek twee werkmannen in een blauwe overall zijn richting uitkomen. Niet ver bij de deur vandaan stelden ze een ladder op en begonnen een lamp te vervangen. 'Iemand met pit komt altijd wel vooruit in de wereld¹', schoot het

¹ *Madame Bovary*, Gustave Flaubert, ergens in het begin (vertaling: Hans Van Pinxteren).

hem onwillekeurig door het hoofd. Hij klopte met drie gemeten tikken op de deur en toen hij 'já' hoorde roepen, duwde hij de klink naar beneden en ging naar binnen.

Cheval zag er net zo uit als Jost zich hem herinnerde. Dik blond haar als van een model uit een kappersblad, grijs wollen pak met krijtstrepen en notch revers en macheteknoppen die net onder de mouwen uitkwamen. Een man die zich in zijn ambitie door niets of niemand zou laten tegenhouden, dat zag je zo.

'Ga zitten,' zei Cheval. Hij wees de stoel aan die aan de andere kant van zijn tafel stond. Jost nam plaats en liet zijn blik de ruimte rondgaan. Het bureau was netjes geordend. Op de tafel stond enkel een computer, wat bureaumateriaal en op het uiteinde een stapel in bruine farden gebundelde dossiers. Jost stelde zich voor dat Cheval elke werkdag begon door met een liniaal rond te gaan om de geijkte indeling van zijn bureau te controleren. Het bracht hem in de verleiding om, zodra Cheval even niet keek, iets op het tafelblad te verplaatsen.

'Koffie?' vroeg Cheval.

'Voor mij niet, dankje.' Hij wilde geen slurp- en slikgeluiden maken waar Cheval bij was.

Cheval drukte op een knop van de intercom. 'Wendy, kan je één koffie brengen alsjeblieft. Met melk graag.' Hij wendde zich opnieuw tot Jost: 'Weet je zeker dat je niets wilt?' Jost schudde van nee en hief een beleefde hand.

'Zo,' zei Cheval. 'Ik hoop dat Pieter je gisteren alles heeft uitgelegd.'

'Peter,' corrigeerde Jost onbewust, per ongeluk

eigenlijk. Hij haalde zijn handen van de tafel en legde ze in zijn schoot.

‘Peter, ja, dat bedoel ik natuurlijk. Heeft hij je rondgeleid?’

‘Hij heeft me mijn bureau laten zien. Daarna zijn we naar de bibliotheek gegaan en ten slotte naar het IT-departement. Dat was het zo ongeveer. Er was geen tijd meer over om me aan iedereen op de verdieping voor te stellen.’

Cheval knikte traag en zei: ‘Je zult je wel uit de slag trekken. De eerste dagen van je loopbaan zijn natuurlijk altijd even wennen, zeker als je zo tegen het einde van het jaar toekomt, maar we hadden echt iemand nodig nadat Adolf vertrokken was.’

Er werd op de deur geklopt. Daar was de koffie! Een in een groene jurk geklede juffrouw, die ongeveer eind twintig was, kwam het bureau binnen en zette de kop voor Claude Cheval neer. ‘Alsblijft,’ zei ze en Cheval bedankte haar. Voor ze opnieuw verdween, knikte ze Jost nog even toe met een vriendelijke glimlach.

‘Dat was Wendy,’ verduidelijkte Cheval. ‘Onze *management assistant*.’

Hij deed het melkpakje open, goot de inhoud in de koffie en roerde het om met een lepeltje. Hij tikte het lepeltje twee keer af op de rand van de kop en legde het in het schoteltje. Nadat hij een slok had genomen, zei hij: ‘We zijn een middelgroot kantoor, met ondertussen verschillende vestigingen verspreid over het land. We waren eerst louter een lokale speler, maar sinds we ons als een echt juridisch bedrijf zijn gaan organiseren, naar Angelsaksisch model, zijn we erg snel

gegroeid. De partners kunnen niet eens meer samen het vliegtuig nemen als ze naar het buitenland moeten. Zo doen de echt grote kantoren het ook. Mocht dat vliegtuig neerstorten, met alle partners erin, zouden onze concurrenten zich als hyena's op onze klanten werpen. We zijn erg kwetsbaar wat dat betreft. Zelfs een gerucht kan fataal zijn. Een aantal jaren terug is een kantoor met een gelijkaardige omvang op de fles gegaan nadat een journalist had beweerd dat een van de partners zich aan bestialiteit bezondigde. Die journalist bleek achteraf een fantast te zijn, maar de schade was aangericht. Dat hele kantoor is op een paar weken tijd failliet gegaan. We hebben zelf ook enkele klanten van hen overgenomen.'

Cheval pauzeerde om nog een slok van zijn koffie te nemen. Een dun straaltje liep langs zijn kin naar beneden. Gehaast veegde hij het weg, net op tijd om de druppel te stoppen die op weg was naar zijn hemd.

'Nog een belangrijk punt om het over te hebben is het carrièrepad hier,' zei Cheval vervolgens. 'Het is zo dat je na drie jaar stage *junior associate* wordt, na nog eens twee jaar *senior associate*, en na in totaal tien jaar kom je eventueel in aanmerking voor het partnerschap of kan je als *counsel* aanblijven. We...'

Terwijl Cheval zijn uitleg deed, keek Jost naar de foto's die achter Cheval op de kast stonden. Hij stond er afgebeeld naast andere mannen in maatpak, strak glimlachend, alsof hij de pose die hij aannam vooraf had ingeoefend. Op één foto lachte hij niet. Daarop stond hij naast een uit de klui-

ten gewassen vrouw met vóór hem een jongetje van een jaar of zes. Het jongetje droeg hetzelfde maatpak als Cheval, maar dan in kindermaat. Onder de foto stonden de woorden: 'De familie Cheval wenst u een gelukkig nieuwjaar.'

Er werd opnieuw op de deur geklopt.

'Telefoon voor u, mijnheer Cheval,' zei Wendy. 'De mensen van Immokrav hangen aan de lijn.' Bij het horen van het woord Immokrav veranderde de blik van Cheval een beetje. Heel subtiel, maar Jost had het opgemerkt.

'Zeg maar dat ik ze meteen terugbel,' zei Cheval. Op dat teken verdween Wendy weer. 'De plicht roept,' zei hij tegen Jost. 'Ik zal straks bekijken of ik je al wat werk kan geven.' Hij stond op uit zijn stoel en Jost deed hetzelfde. Ze namen afscheid bij de deur. Op het moment dat ze elkaar de hand schudde, viel het Jost op dat Cheval een geel vlekje had gemaakt op zijn hemd, ter hoogte van het borstzakje. Jost zei er niets van en ging de gang op.

Buiten keek hij even om zich heen, niet helemaal zeker of hij naar links, dan wel naar rechts moest gaan om zijn bureau terug te vinden. Hij deed een gok, ging naar links, en kwam pas opnieuw bij zijn bureau uit, nadat hij de hele verdieping was rondgelopen.

3

Jost was nu iets meer dan een week op het kantoor en hij had zich een vast dagritme eigen gemaakt.

Hij stond op, verfriste zich in de badkamer, at zijn ontbijt, en hees zich in het veel te grote maatpak dat hij van zijn vader had geërfd. Daarna controleerde hij in elke kamer of hij het licht wel had uitgedaan en staarde hij een aantal tellen naar het koffieapparaat om zeker te zijn dat ook dat was uitgeschakeld. Het was belangrijk, vond Jost, dat dat alles in een vaste volgorde gebeurde.

Hoewel er geen vaste werkuren waren op het kantoor, probeerde hij toch precies om half negen toe te komen. Het bezorgde hem een zeker genot om zo punctueel in te kloppen. Soms versnelde hij zijn pas in de gang, als hij vreesde enkele minuten later te zijn. Hij was er erg bedreven in geworden om de tijd in te schatten die het kostte om het traject af te leggen van zijn appartement tot op het kantoor. Ook tijdens de werkdag kon hij vaak, zonder dat hij het uur in de gaten had gehouden, precies raden hoe laat het was: het conditionerings-effect.

Hij was niet de enige medewerker die zo vroeg al op het kantoor was. Luc, die het bureau helemaal op het einde van de gang had, was er nog een uur vroeger. Jost ging elke ochtend bij hem langs voor een praatje. Ze waren uitgegroeid tot elkaars *kantoorvrienden*. Hoewel hij de dertig voorbij was woonde Luc nog bij zijn moeder. Hij moest elke dag meer dan twee uur pendelen om op het werk te geraken: eerst reed hij met z'n auto tot aan het station en daarna stapte hij op de trein die hem naar de stad bracht. Sinds de wijziging van de uurregeling was die vroege trein de enige die hij nog kon nemen als hij niet wilde overstappen. Hij